

ČESKÁ TECHNICKÁ NORMA

ICS 01.040.97;97.195 **Srpen 2012**

Ochrana kulturního dědictví - **Základní obecné termíny a definice**

ČSN
EN 15898
96 1509

Conservation of cultural property - Main general terms and definitions

Conservation des biens culturels - Principaux termes généraux

Erhaltung des kulturellen Erbes - Allgemeine Begriffe

Tato norma je českou verzí evropské normy EN 15898:2011. Překlad byl zajištěn Úřadem pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví. Má stejný status jako oficiální verze.

This standard is the Czech version of the European Standard EN 15898:2011. It was translated by the Czech Office for Standards, Metrology and Testing. It has the same status as the official version.

Národní předmluva

Citované předpisy

Směrnice Rady 93/7/EHS ze dne 15. března 1993 o navrácení kulturních statků neoprávněně vyvezených z území členského státu (Council Directive 93/7/EEC), v platném znění

Nařízení Rady (ES) č. 116/2009 ze dne 18. prosince 2008 o vývozu kulturních statků (Regulation (EC) No 116/2009), v platném znění

Vypracování normy

Zpracovatel: Národní technické muzeum, IČ 23299, Ing. Ivana Kopecká

Pracovník Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví: Ing. Linda Zvárová

EVROPSKÁ NORMA EN 15898
EUROPEAN STANDARD
NORME EUROPÉENNE
EUROPÄISCHE NORM Říjen 2011

ICS 01.040.97; 97.195

Ochrana kulturního dědictví - Základní obecné termíny a definice

Tato evropská norma byla schválena CEN dne 2011-08-20.

Členové CEN jsou povinni splnit vnitřní předpisy CEN/CENELEC, v nichž jsou stanoveny podmínky, za kterých se musí této evropské normě bez jakýchkoliv modifikací dát status národní normy. Aktualizované seznamy a bibliografické citace týkající se těchto národních norem lze obdržet na vyžádání v Řídicím centru CEN-CENELEC nebo u kteréhokoliv člena CEN.

Tato evropská norma existuje ve třech oficiálních verzích (anglické, francouzské, německé). Verze v každém jiném jazyce přeložená členem CEN do jeho vlastního jazyka, za kterou zodpovídá a kterou notifikuje Řídicímu centru CEN-CENELEC, má stejný status jako oficiální verze.

Členy CEN jsou národní normalizační orgány Belgie, Bulharska, České republiky, Dánska, Estonska, Finska, Francie, Chorvatska, Irska, Islandu, Itálie, Kypru, Litvy, Lotyšska, Lucemburska, Maďarska, Malty, Německa, Nizozemska, Norska, Polska, Portugalska, Rakouska, Rumunska, Řecka, Slovenska, Slovinska, Spojeného království, Španělska, Švédska a Švýcarska.

CEN

Evropský výbor pro normalizaci

European Committee for Standardization

Comité Européen de Normalisation

Europäisches Komitee für Normung

Řídicí centrum: Avenue Marnix 17, B-1000 Brusel

© 2011 CEN Veškerá práva pro využití v jakékoli formě a jakýmkoli prostředky Ref. č.
EN 15898:2011 E
jsou celosvětově vyhrazena národním členům CEN.

Obsah

Strana

Předmluva 5

Úvod 6

1 Předmět normy. 8

2 Citované dokumenty 8

3 Termíny a definice 8

3.1 Termíny vztahující se ke kulturnímu dědictví 8

3.2 Termíny vztahující se ke stavu objektu 10

3.3 Termíny vztahující se ke konzervaci 12

3.4 Termíny vztahující se k preventivní konzervaci. 14

3.5 Termíny vztahující se k sanační konzervaci a k restaurování 15

3.6 Termíny vztahující se k projektu konzervace a k dokumentaci. 18

Bibliografie 20

Abecední rejstřík v češtině 24

Abecední rejstřík v angličtině 25

Abecední rejstřík v francouzštině 26

Abecední rejstřík v němčině 27

Předmluva

Tento dokument (EN 15898:2011) vypracovala technická komise CEN/TC 346 *Ochrana kulturního dědictví*, jejíž sekretariát zajišťuje UNI.

Této evropské normě je nutno nejpozději do dubna 2012 dát status národní normy, a to buď vydáním identického textu, nebo schválením k přímému používání, a národní normy, které jsou s ní v rozporu, je nutno zrušit nejpozději do dubna 2012.

Upozorňuje se na možnost, že některé prvky tohoto dokumentu mohou být předmětem patentových práv. CEN [a/nebo CENELEC] nelze činit odpovědným za identifikaci jakéhokoliv nebo všech patentových práv.

Podle vnitřních předpisů CEN/CENELEC jsou tuto evropskou normu povinny zavést národní normalizační organizace následujících zemí: Belgie, Bulharska, České republiky, Dánska, Estonska, Finska, Francie, Chorvatska, Irska, Islandu, Itálie, Kypru, Litvy, Lotyšska, Lucemburska, Maďarska, Malty, Německa, Nizozemska, Norska, Polska, Portugalska, Rakouska, Rumunska, Řecka, Slovenska, Slovinska, Spojeného království, Španělska, Švédska a Švýcarska.

Úvod

Obecně

Tato norma je jednou z řady norem vypracovaných CEN/TC 346. Shrnuje termíny a jejich definice, které jsou běžně používány v oblasti ochrany hmotného kulturního dědictví. Záměrem této normy je přispět k lepšímu porozumění a usnadnit spolupráci odborníků a pracovníků odpovědných za ochranu a zachování kulturního dědictví. Potřeba takové dohody o používání odborné terminologie v oblasti konzervace, která by objasnila základní pojmy tak, aby nedocházelo k omylům a aby bylo jisté, že různé osoby označují stejným slovem totéž, se stala, zejména v posledních letech, urgentní¹). Definování jednotlivých termínů také pomůže zajistit používání jednotné terminologie v rámci ostatních norem CEN/TC 346 pro oblast kulturního dědictví, které definují pouze termíny specifické pro každou jednotlivou normu.

Všechny normy CEN/TC 346 se zaměřují na oblast hmotného kulturního dědictví, nicméně každý kulturní objekt má i svůj nehmotný aspekt. Správná konzervace hmotného kulturního dědictví respektuje i tyto „nehmotné“ aspekty.

Hmotné kulturní dědictví je tvořeno nemovitými objekty (např. budovy, stavební struktury) a movitými objekty (např. archivní dokumenty, umělecká díla²). Odborníci, kteří pracují v těchto dvou navzájem vzdálených oblastech, mají tendenci používat některé termíny z oblasti konzervace v mírně

odlišném významu; některé termíny jsou používány jen pro konzervaci movitého (nebo naopak nemovitého) kulturního dědictví. Tento dokument reflektuje běžné užívání termínů a je možné, že všechny definice nevyhoví stejně dobře ve všech oblastech oboru.

Termíny uvedené v tomto dokumentu byly vybrány odborníky pracujícími jak v oblasti konzervace movitého, tak nemovitého kulturního dědictví. I když krajiny, parky a zahrady jsou také součástí člověkem vytvořeného kulturního dědictví, tuto terminologii na ně nelze zcela aplikovat, stejně jako na archeologická naleziště. V této terminologii není zahrnuto ani kulturní dědictví v digitální formě. Terminologií digitálních dokumentů se zabývají jiné technické komise.

Vývoj této normy

Tato norma je výsledkem čtyř let konzultací mezi odborníky v rámci CEN a posléze i členů širší evropské komunity v oblasti konzervace. Odborníci jmenovaní národními normalizačními orgány spolu se svými kolegy na národních úrovních pomohli upřesnit společný výklad a zlepšit tyto definice.

Jsou zde používány obecné zásady doporučené v dokumentech CEN/CENELEC Vnitřní předpisy – část 3, ISO 704 a ISO 10241:19923). Jsou definována pouze podstatná jména, nejsou definována slovesa ani přídavná jména. Definice se snaží stručně shrnout a popsat všechny významy daného pojmu v oblasti konzervace. Pokud je to pro vysvětlení pojmu nezbytné, jsou uvedeny poznámky a příklady. Pokud je to možné, jsou definice konstruovány tak, aby každá z nich mohla v relevantní větě nahradit slovo, jehož význam definuje.

Tato norma byla přijata ve třech úředních jazycích CEN (angličtina, francouzština a němčina) na základě pracovního dokumentu v angličtině. Pro ty pojmy, pro které nemají všechny tři jazyky přímý ekvivalentní termín, je uvedena rozšířená formulace.

Tato terminologická norma CEN je v oblasti konzervace první. Nelze očekávat, že vyřeší všechny otázky, ani že bude přijata se všeobecným souhlasem. Stejně jako všechny ostatní normy, i tato bude moci být v budoucnu měněna – na základě podnětů z praxe a podle měnících se zvyků a vnímání jazyka v průběhu doby.

Uživatelům se doporučuje podávat návrhy na zlepšení u příslušných národních normalizačních organizací. Přípomínky, stejně jako další termíny, budou shromažďovány pro příští vydání normy.

Odkazy a zdroje

Výklad anglických termínů, běžně používaných v definicích, vychází z jejich zavedeného používání⁴⁾. Při formulování definic bylo využito řady zdrojů, které jsou uvedeny v bibliografii, cenné byly zejména charty a obecné zásady stanovené mezinárodními profesními organizacemi.

Od roku 1964 Benátská charta a později i Burrská charta určovaly vývoj terminologie i praxe v oblasti restaurování a konzervace – zejména nemovitého kulturního dědictví⁵⁾. Definice čtyř zde uvedených termínů („konzervace“, „preventivní konzervace“, „sanační konzervace“ a „restaurování“) byly vytvořeny souběžně s definicemi ICOM-CC [7], takže mají řadu společných rysů, avšak nejsou identické. V terminologii ICOM-CC je pojem „konzervace“ používán jako zastřešující, zatímco v řadě evropských zemí je na stejném místě pevně zakotven pojem „konzervace a restaurování“ (conservation-restoration), který je považován za synonymum pojmu „konzervace“. Zde je nutno poznamenat, že definice ICOM-CC se týkají především movitého kulturního dědictví.

V některých evropských zemích mají některé termíny definované v této normě (např. „kulturní dědictví“, „změna“, „restaurování“) úřední nebo právní výklad, který se může v jednotlivých zemích lišit. Většina zemí EU včlenila do svých vnitrostátních právních předpisů směrnice EU, týkající se nezákonného obchodu a vývozu kulturního dědictví. Některé z těchto směrnic obsahují překlady řady

běžných termínů z oblasti kulturního dědictví a jejich výklady⁶⁾, které se od definic, uvedených zde, mohou lišit. V této normě byla dána přednost termínu „kulturní dědictví“ před termínem „kulturní statky“, který je úzce svázán s vlastnictvím.

Konzervace

Proces konzervace se v různých zemích a v různých kulturních oblastech liší. Rozhodování o konzervaci je zřídka jednoduché⁷⁾. Při rozhodování je vždy třeba vzít v úvahu význam objektu i řadu dalších faktorů, z nichž některé jsou dány aktuálním stavem objektu a způsobem jeho využití, jiné se odvíjejí z obecnějšího kontextu nebo vycházejí z nových skutečností, objevených v průběhu konzervace nebo restaurování. Tento dokument nemůže při rozhodování nahradit profesionální názor odborníka nebo skupiny odborníků, založený na jejich kvalifikaci a zkušenostech.

Zákony a předpisy v některých členských zemích CEN mohou obsahovat specifická pravidla týkající se odborné kvalifikace a/nebo metody kontroly restaurátorského (konzervátorského) zásahu. Navíc řada mezinárodních a národních organizací vyvíjí odborné kvalifikace, normy a metodiky, které by měly pomoci odpovědným pracovníkům při rozhodování a při realizaci rozhodnutí.

V některých zemích může být pojmem „restaurování“ míněn celý proces konzervace objektu stejně jako zachování objektu v daném stavu anebo uvedení do původního stavu.

Struktura tohoto dokumentu a jak jej používat

Uspořádání termínů reflektuje způsob, jakým většina odborníků přistupuje k řešení otázek ochrany kulturního dědictví. Klíčové je posouzení objektu, který má být konzervován, jeho význam a aktuální stav. Termíny z oblasti konzervace se týkají základních principů a jsou rozděleny do kategorií, které popisují na jedné straně preventivní zásahy a na druhé sanační a restaurátorské zásahy. Termíny, jako „rehabilitace“ a „renovace“, leží na hranici toho, co je ještě možné považovat za konzervaci, s ohledem na dodržování základních principů konzervace, jako je respekt k originálu. Dokumentace všech etap konzervace je nezbytnou součástí celého procesu restaurování a konzervace.

Ne každý shledá tuto strukturu okamžitě použitelnou, proto je k dispozici abecední rejstřík (ve třech jazycích), ve kterém mohou začít hledat zejména čtenáři, kteří hledají konkrétní termín. Vzhledem k tomu, že povaha konzervátorské praxe je nepředvídatelná, často složitá a mnohotvárná, spojení termínů, které snad mnozí shledají jako užitečné, by nemělo být považováno za neměnné. Při hledání v křížových odkazech by měl pomoci fakt, že termíny, definované na jiném místě normy, jsou vytištěny **tučně**.

1 Předmět normy

Tato evropská norma definuje základní obecné termíny užívané v oblasti ochrany kulturního dědictví, zvláštní pozornost je přitom věnována termínům, které mají v oboru zásadní význam nebo jsou užívány velmi často.

Konec náhledu - text dále pokračuje v placené verzi ČSN.